

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΟ ΚΩΜΙΚΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΛΙΟΥ

Κείμενο

Το γέλιο

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από το δοκίμιο του Γάλλου φιλοσόφου Ανρί-Λουίς Μπεργκσόν, με τίτλο: «Το γέλιο: δοκίμιο για τη σημασία του κωμικού». Το έργο θεωρείται πλέον κλασικό και κεντρικό ζήτημα που πραγματεύεται είναι το γέλιο, ο σκοπός του και οι συνθήκες που το προκαλούν.

Τι σημαίνει το γέλιο; Τι υπάρχει στο βάθος του αστείου; Τι κοινό μπορούμε να βρούμε στο μορφασμό ενός γελωτοποιού, σ' ένα λογοπαίγνιο, σε μια έξοχη ηθογραφική κωμωδία; Ποια μέθοδος απόσταξης θα μας δίνει την ίδια πάντα ουσία, από την οποία τόσα διαφορετικά προϊόντα δανείζονται είτε την ενοχλητική τους οσμή είτε το ντελικάτο άρωμά τους; Από την εποχή του Αριστοτέλη, οι μεγαλύτεροι στοχαστές καταπιάστηκαν με το μικρό αυτό πρόβλημα, μια πρόκληση πάνω από το φιλοσοφικό στοχασμό.

Αρχικά, θα παρουσιάσουμε κάποιες παρατηρήσεις τις οποίες θεωρούμε θεμελιώδεις. Το πρώτο σημείο το οποίο χρήζει προσοχής είναι ότι δεν υπάρχει κωμικό έξω από το αυστηρά ανθρώπινο. Ένα τοπίο θα είναι πιθανόν ωραίο, γοητευτικό και υπέροχο ή ανάξιο λόγου και άσχημο θα είναι ποτέ γελοίο. Θα γελάσουμε μ' ένα ζώο, αλλά επειδή το συλλάβαμε σε ανθρώπινη στάση ή με ανθρώπινη έκφραση. Θα γελάσουμε μ' ένα καπέλο, μα αυτό που περιγελάμε είναι η μορφή που του έχουν δώσει οι άνθρωποι, η ανθρώπινη ιδιοτροπία της οποίας το καλούπι προϋποτίθεται. Πολλοί έχουν ορίσει τον άνθρωπο ως «ζώο που γελά». Θα μπορούσαν εξίσου να τον ορίσουν ως το ζώο που προκαλεί το γέλιο· διότι, αν ένα άλλο ζώο ή άψυχο αντικείμενο κατορθώνει να προκαλεί το γέλιο, το κάνει μέσα από την ομοιότητά του με τον άνθρωπο.

Για να καταλάβουμε το γέλιο, πρέπει να το επιστρέψουμε στο φυσικό του περιβάλλον, που είναι η κοινωνία και προπάντων να καθορίσουμε το όφελος της λειτουργίας του, το οποίο είναι κοινωνικό. Το γέλιο οφείλει να ανταποκρίνεται σε ορισμένες απαιτήσεις της ομαδικής ζωής. Πρέπει να έχει κοινωνική σημασία.

Δύσκολα θα απολαμβάνουμε το κωμικό αν νιώθαμε απομονωμένοι. Το γέλιο φαίνεται να έχει ανάγκη κάποιον αντίλαλο. Ακούστε προσεκτικά: δεν είναι σαφής, καθαρός και καλά καθορισμένος ήχος· είναι κάτι πρόθυμο να παραταθεί αντηχώντας από τον έναν στον άλλον, κάτι που αρχίζει με λάμψη και συνεχίζεται με διαδοχικούς κρότους, όπως η βροντή στο βουνό. Μολαταύτα, η αντήχηση αυτή δεν πρέπει να συνεχίζεται επ' άπειρον. Μπορεί να ταξιδεύει μέσα σε έναν κύκλο όσο θέλουμε πλατύ: ο κύκλος όμως είναι κλειστός. Το γέλιο μας είναι πάντα το γέλιο μιας ομάδας.

ΘΕΜΑ 2β

Ο δοκιμιογράφος χρησιμοποιεί ποικιλία προσώπων στο κείμενό του. Για παράδειγμα, στην τελευταία παράγραφο χρησιμοποιεί β' πληθυντικό (ακούστε προσεκτικά) και α' πληθυντικό πρόσωπο (δύσκολα θα απολαμβάνουμε το κωμικό). Να εξηγήσεις γιατί χρησιμοποιούνται και πώς επηρεάζει η εναλλαγή τους το ύφος του κειμένου.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων διοργανώνει στο σχολείο σου Ημερίδα για τους τρόπους βελτίωσης των σχέσεων μαθητών και εκπαιδευτικών. Αφορμώμενος /η από την άποψη του δοκιμιογράφου πως «το γέλιο μας είναι πάντα το γέλιο μιας ομάδας», αποφασίζεις να εκφωνήσεις ομιλία 250-300 λέξεων, με την οποία παρουσιάζεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου σχετικά με το γεγονός ότι το γέλιο ή το κωμικό στοιχείο ενισχύουν την ενότητα και τη συνεργασία μιας σχολικής τάξης.

Μονάδες 40